

Motion till riksdagen 2011/12:Ub359

av **Gustav Fridolin m.fl. (MP)**

Kunskapsbaserad samhällsutveckling

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Kunskapsbaserad samhällsutveckling	3
3.1	En bred syn på kunskap.....	3
3.1.1	Kunskapssynen i skolan.....	4
3.2	Ett kritiskt förhållningssätt	5
3.2.1	Konsekvensanalyser	5
3.3	Tvärvetenskaplighet	6
3.4	Kunskapsutveckling för samhällsgemenskap	6
3.5	Vidareutveckling av öppna arkiv.....	7
4	Samverkan och partnerskap för en kunskapsbaserad samhällsutveckling..	7
4.1	Kommunen och regionen som forskningsarena	8
4.2	Metoder för kunskapsbaserad samhällsutveckling	9
4.2.1	Forskningscirklar	9
4.2.2	Kommundoktorander.....	10
4.2.3	FoU-miljöer	10

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kunskap som grund i samhällsutvecklingen samt en bredare syn på kunskap.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kunskapssynen i skolans kursplaner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av konsekvensanalyser och forskningsöversikter inför beslutsfattande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett tydligare uppdrag för de statliga forskningsstiftelserna att främja tvärvetenskaplighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningar för folkbildningen att möta efterfrågan från kurs- och cirkeldeltagare.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp de initiativ som tagits för att offentligt finansierad forskning i Sverige ska vara tillgänglig för allmänheten och återkomma till riksdagen med förslag på en vidare utveckling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de statliga forskningsstiftelserna bör få ett tydligare uppdrag att lyfta upp samverkan mellan kommuner, regioner och akademi i stödprogram och uppföljningsarbete.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskningscirklar som metod att stimulera det tvärvetenskapliga mötet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en plan för hur kommundoktorandsprogrammet kan fortleva och utvecklas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkta FoU-miljöer genom medel från de statliga forskningsstiftelserna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett statligt forskningsinstitut för offentlig sektor.

¹ Yrkande 5 hänvisat till KrU.

3 Kunskapsbaserad samhällsutveckling

Människan är en aktiv och skapande varelse som vill och kan ta ansvar. Att värna och skapa utrymme för dessa drivkrafter har ett egenvärde, men människors kreativitet och ständiga förmåga att finna nya lösningar är också en förutsättning för att vi ska klara av att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Med aktiva, ansvarstagande medborgare och medmänniskor och ett samhälle som bejakar dem stärks såväl individernas som samhällets utveckling.

Trycket på kunskapsbaserad ledning, styrning och uppföljning blir allt större. Att information är tillgänglig är inte längre nog; man måste kunna sammanfatta, tolka och använda den i politik och förvaltning. Dessutom är det nödvändigt att förhålla sig kritiskt till den tillgängliga kunskapen och även kunna avgöra dess relevans. När tillgänglig kunskap är motstridig blir politiken viktig, och öppenhet kräver mod. Att därför mycket tydligt involvera praktiker, brukare och medborgare tillsammans med forskare och akademien i samhällsutvecklingen är att skapa en hållbar och öppen värld.

Ett nyfiket kunskapssamhälle är både mål och medel för Miljöpartiet de gröna. Vi räknar vetenskap och beprövad erfarenhet till grundpelarna för samhällsutvecklingen. Det är genom att ta grundläggande principer om mänskliga fri- och rättigheter och visionen om en social, ekologisk och ekonomisk hållbar utveckling och förena dessa med kunskap och kunskapsutveckling som vi bygger ett bättre samhälle för framtiden.

3.1 En bred syn på kunskap

Föreställningar om vad kunskap är kan förhindra och försvåra samarbete och samverkan, men också stimulera och underlätta den. I jakten på det direkt mätbara och bättre placeringar i internationella mätningar riskerar vi att smalna av synen på kunskap och därigenom kunskapssamhällets uppdrag och förutsättningar. Det kommer att ge konsekvenser både för individen och för våra gemensamma strävanden.

Kunskapsutveckling kräver en syn på kunskap, inte som en uppsättning fasta, objektiva och grundläggande kunskaper som överförs från en människa till en annan. När kunskap definieras som endast det som går att läsa ur böckerna på ett bibliotek, men inte hur den kunskapen kan användas eller utvecklas riskerar samhället att bli stillastående i sin utveckling. Kunskap är en kultur utan gränser. Kunskap är fakta, men innefattar också förtrogenhet, tillämpning och utveckling av det redan kända. Detta kräver hög grad av kritiskt tänkande, innovationsförmåga och anpassningsförmåga.

Kunskap är härigenom skilt från information, vilket ofta i den politiska vardagen blandas samman. Information är det som vi möter varje dag, hela tiden, såsom upplysningar, nyheter och kommentarer om allt och ingenting. Det talas om ett informationsöverflöd. Information existerar oberoende av om någon uppmärksammar den eller inte. Information är formad av någon annan, vi möter den som något redan färdigt. Information blir kunskap först om vi tar

Fel! Okänt namn på

ställning till den, accepterar eller förkastar den, alltså utsätter den för kritik, och sätter in den i ett för oss begripligt sammanhang. Sammanhang och kritik är på så sätt all kunskaps grundstenar. Kunskapsutveckling och lärandeprocesser är därför nära sammanbundet. Varje individ bör ha möjlighet att inte bara ta till sig kunskap utan också att bidra till kunskapsutvecklingen. En global och många gånger komplex värld kräver inte bara öppna gränser och öppna sinnen utan också en öppen kunskapssyn. Ett sådant grundläggande synsätt bör genomsyra politiken för en kunskapsbaserad samhällsutveckling. Ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen med innebörden av ovan begärs därför.

3.1.1 Kunskapssynen i skolan

En förändrad kunskapssyn i samhället kräver en förändrad kunskapssyn i skolan. Tyvärr ser vi hur regeringen smalnats av snarare än öppnat kunskapsbegreppet. Det finns grundläggande kunskaper som varje elev måste få med sig i skolan. Ingen ifrågasätter detta. Dessa grundläggande kunskaper är grunden för nya och mer föränderliga detaljkunskaper.¹ Denna grund är väsentlig i allt slags utbildning, men har väldigt lite att göra med den traditionella och smala kunskapssyn som präglar regeringens politik. Det är alltså inte förknippat med föreställningen att det finns en uppsättning discipliner som innehåller vissa grundfakta som varje god elev bör behärska. Snarare är tanken att varje utbildning bör lägga huvudvikten vid sådant som kan ge orientering även i en framtid där så många fakta förändras oavslått. Tiden är förbi då vi på förhand kan bestämma och välja ut en kunskapsmassa som är sann, paketera den i åldersrelevanta doser och sedan med standardiserade tester avgöra vilka elever som lyckats komma ihåg mest.

I somras fick den svenska skolan nya kursplaner. Det var en möjlighet för skolan att ytterligare moderniseras, att ta sikte på den kunskapsutveckling som behövs för att rusta dagens elever för framtidens utmaningar. Den tidigare kursplanen i geografi speglade exempelvis ett gammaldags etnocentriskt synsätt på världen där stoffet strukturerats kring en beskrivning av först Sverige, sedan Norden, därefter Europa och till sist resten av världen. Skolverkets utvärderingar visade att elever efter grundskolan saknade förmågan att se samband och konsekvenser av detta. De grundläggande kunskaperna som eleverna utvecklade gav inte den grund som behövdes. Därför lade Skolverket, tillsammans med forskare och experter på både ämnesinnehållet och ämnesdidaktik, fram ett nytt förslag på kursplan för ett mer modernt geografiamne, som integrerade naturvetenskap och samhällsvetenskap för att ge verktyg att hantera sambandet mellan natur, människa och samhälle. Men regeringen refuserade förslaget och tog tillbaka den gamla studiegången. Därmed valde de bort att ta hänsyn till forskning, utvärdering och framtidsperspektivet.

¹ Se t.ex. resonemang om rotkunskaper, Sven-Eric Liedman, "Ett oändligt äventyr" (2001).

Så bygger vi inte ett modernt kunskapssamhälle. Miljöpartiet vill att riksdagen ger regeringen tillkänna att kursplanerna i svensk skola i högre grad bör präglas av en bredare kunskapssyn och ett framtidsperspektiv.

3.2 Ett kritiskt förhållningssätt

Den kunskap vi idag tar för given var från början någons hypotes eller experiment. Att nyfikenhet är en av utvecklingens främsta beståndsdelar står därmed klart och ska beaktas. Våra beslutsfattande församlingar och det demokratiska systemet har mycket ut av att lyssna och ta till sig av utvärderingar, forskning eller beprövad erfarenhet. Samtidigt kan det som i dag är accepterat som sant imorgon anses vara felaktigt. Ett sunt ifrågasättande av den kunskap som står oemotsagd ger också grund för kunskapsbaserad utveckling. Kritiskt tänkande kan definieras på varierande sätt beroende på olika vetenskapskulturer. Med sunt ifrågasättande och kritiskt tänkande gällande politikens relation till informations- och kunskapsproduktionen menar vi att beslutsfattare självständigt behöver reflektera, dra slutsatser och värdera kunskap och information. Det är där eventuella brister, saknade perspektiv och motsättningar synliggörs, där olika värden och perspektiv måste vägas mot varandra. Det leder till att svårigheter upptäcks och politiskt genomförbara lösningar identifieras.

Ansvar att styra, ta initiativ och på så sätt bestämma över det gemensamma innebär ansvaret att inte äventyra det gemensamma genom beslut som bygger på lösa antaganden eller ett okritiskt förhållningssätt. För att beslutsfattare på alla nivåer, politiker såväl som tjänstemän, ska kunna fatta kloka beslut i svåra frågor krävs det en god samling av ovanstående kompetenser. Vi anser att riksdagen ska ge regeringen till känna om vad som ovan anförs om ett kritiskt förhållningssätt.

3.2.1 Konsekvensanalyser

Det hållbara kunskapssamhället handlar om att lägga grunden för, och ta vara på, människans kreativitet, delaktighet och förmåga att tänka nytt. Det handlar om att genom att ta tillvara nyfikenhet och kunskap och skapa förutsättningar för samhället att utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Kunskap behövs inte endast för att styra verksamheten, fatta beslut och implementera den, kunskap behövs också för att bedöma genomslagskraften i politiken, besluten och åtgärderna. Det finns alltid fler än ett perspektiv att ta hänsyn till vid beslutsfattande. Alldeles för ofta får barnperspektivet eller miljöperspektivet stå tillbaka till förmån för ett rent ekonomiskt perspektiv.

Om forskningsöversikter och erfarenheter från praktiker oftare fått vara en del av beslutsunderlagen hade rådande politik på exempelvis justitieområdet, miljöområdet och migrationsområdet sett annorlunda ut. Miljöpartiet ser ett behov av förstärkta konsekvensanalyser från flera perspektiv, såsom folkhälsa, miljö och barnets rätt. Riksdagen bör ge detta tillkänna för regeringen.

Fel! Okänt namn

3.3 Tvärvetenskaplighet

Många av samhällets stora utmaningar måste mötas med ett gränsöverskridande tankesätt och en insikt om att många olika faktorer påverkar ett problem. Därför bör en tvärvetenskaplig ansats främjas i den kunskapsbaserade samhällsutvecklingen.

Högskoleverket studerade 2007 förutsättningarna för tvärvetenskap vid svenska lärosäten. Det finns ett sådant krav om att verket särskilt ska redovisa åtgärder som vidtagits för att främja tvärvetenskap. Bland annat nämns kritik som riktats mot forskningsrådets finansiering som i flera forskningsstrategier sägs gynna mer traditionellt organiserad forskning och sakna utrymme för stöd till det som inte ryms inom detta.² Starka discipliner i traditionell mening är en förutsättning för en stärkt tvärvetenskaplighet, men det måste finnas utrymme också i den nyfikenhetsstyrda forskningen att anlägga ett tvärvetenskapligt perspektiv. De statliga forskningsråden bör därför få ett tydligare uppdrag att främja och följa upp tvärvetenskaplighet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en strategi för detta.

3.4 Kunskapsutveckling för samhällsgemenskap

Samhällsutvecklingen måste förutom en gedigen kunskapsbas också bygga på tillit och öppenhet. I ett kunskapssamhälle är förtroendekapitalet en av de viktigaste tillgångarna. Förtroendekapital skiljer sig från annat kapital i den bemärkelsen att det inte minskar när vi delar det mellan oss utan tvärtom; det enda sättet för förtroendekapital att växa är genom att vi delar på det. Världen blir meningsfull och tillitsfull genom att den delas mellan människor och att fler blir delaktiga i kunskapsutvecklingen och i utvecklingen av vårt hållbara och demokratiska samhälle.

Genom folkbildningen har kunskap utvecklats och delats mellan människor under demokratiska former sedan 1800-talets omvälvande förändringar då samhället förvandlades från jordbruks- till industrisamhälle. Möjligheten att mötas som jämlikar för att gemensamt höja sin kunskapsnivå och undersöka hur vi bäst möter framtiden har varit grundläggande för utvecklingen av dagens svenska kunskapssamhälle. Genom att fortsätta utveckla den starka folkbildningstradition vi har kommer Sverige också i fortsättningen att ha en bred kunskapsbas. Något som i sig är värdefullt. Men då krävs också att folkbildningen erkänns, inte bara som en fritidssyssla för dem med ett särskilt intresse, utan som en kärna i kunskapssamhället. Det finns ingen motsättning mellan en öppen akademi och forskningssamhälle och en stark folkbildningstradition även om utvecklingen hos den ena självklart påverkar den andra. Utbyggnaden av högskolan har påverkat folkbildningens del av den samlade

²Att utvärdera tvärvetenskap, HSV, 2007.

bildningen och det sätt vi värderar den. Men genom att tydligt värdera mötet mellan människor och ge förutsättningar för folkbildningen att möta efterfrågan från kursdeltagare och cirkeldeltagare stärker vi det demokratiska mötet och kunskapsbasen i hela landet. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna det som ovan anförs om en stark folkbildningstradition och kunskapsamhället.

3.5 Vidareutveckling av öppna arkiv

För att kunskap ska kunna spridas och att fler ska kunna ta del av och bidra till den behöver kunskap vara tillgänglig. Öppna arkiv är en förutsättning för att det ska fungera så bra som möjligt. "Open Access" betecknar en modell för publicering där forskningspublikationerna är fritt tillgängliga på nätet. Den nuvarande modellen med licensavtal för elektroniska resurser innebär att tillgången till forskningsinformationen på nätet är beroende av betalningsförmågan varför många utestängs från möjligheten att ta del av ny kunskap. Det är exempelvis mycket kostsamt för biblioteken, som här kan spela en mycket viktig roll. Med Open Access menas, enligt Berlindeklarationen 2003, att läsaren har fri tillgänglighet till forskningsresultat på internet, det vill säga kostnadsfritt kan läsa, citera, ladda ner och skriva ut vetenskapliga artiklar. I Sverige har Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), Vetenskapsrådet och Kungl. biblioteket med flera undertecknat Berlindeklarationen. I oktober 2009 beslutade Vetenskapsrådet att kräva fri tillgång till forskningsresultat som kriterium för att ge ut bidrag. Allmänheten och andra forskare ska ha fri tillgång till forskning som finansierats av allmänna medel.

Regeringen bör i samverkan med högskolebiblioteken och Kungl. biblioteket följa upp de initiativ som tagits för att all offentligt finansierad forskning i Sverige ska vara tillgänglig för allmänheten och återkomma till riksdagen med förslag på en vidare utveckling.

4 Samverkan och partnerskap för en kunskapsbaserad samhällsutveckling

En kunskapsbaserad samhällsutveckling måste involvera alla delar av den offentliga sektorn, från stat till kommun. Runt om i Sveriges kommuner, regioner och landsting förekommer i dag olika former av samverkan med högskolor, forskningsinstitut och andra aktörer inom forskning och kunskapsutveckling, såväl offentliga som privata. Dessa mer eller mindre organiserade partnerskap kan utvecklas och på så sätt stärka samhällsutvecklingen oavsett om det sker i en storstad, en tillväxtregion eller en landsbygdskommun. Det finns ett brett samförstånd om att lärandeprocesser, kompetensförsörjning och partnerskap utgör den framtida grunden för samhällsutvecklingen. En rad studier, genomförda av bland annat OECD, visar att samverkan mellan offent-

Fel! Okänt namn på

lig sektor, akademi och näringsliv blir en allt viktigare utvecklingsstrategi i ett regionalt perspektiv.³ De regionala forskningsstrategier som tagits fram de senaste åren visar på att kommuner och landsting delar den analysen.⁴

4.1 Kommunen och regionen som forskningsarena

En ursprunglig tanke med högskolorna som bildades genom högskolereformen 1977 var att de skulle erbjuda både utbildning, närmare hemmet, i regionen, och att de skulle bidra med forskning som hade en särskild betydelse lokalt och regionalt. Det behovet finns fortfarande kvar. En av de mest uppenbara formerna för samverkan mellan akademin och det allmänna rör den offentliga sektorn som arena för forskning och kunskapsproduktion. Behovet av sådan verksamhet är idag allra tydligast i kommunala och landstingskommunala verksamheter. En sådan ansats bör vara deltagarorienterad, det vill säga att forskning sker gemensamt och i dialog med verksamhetsföreträdare i kommunerna. Därigenom sker en omedelbar kunskapsöverföring och forskningsprocessen har möjlighet att ge direkta, positiva konsekvenser i verkligheten. Det finns i dag flera goda exempel på det här runt om i landet, exempelvis Dalarnas Forskningsråd, Nestor FoU-center och delvis Landsbygdsnätverket. Verksamhet som organiseras i allmännyttiga bolag såsom avfallshandtering, energi- och bostadsbolag lämpar sig också väl för en starkare forskningsanknytning. Att bidra till utvecklingen av fler sådana samarbeten med aktionsforskning eller arbetslivsanknuten undervisning inom vissa strategiska områden vore gynnsamt av flera orsaker:

1. Kvaliteten på den kommunala verksamheten ökar: Inte minst den kommunala utbildningssektorn behöver ett nära samarbete med didaktisk och ämnesmässig forskning och utbildning. Men en skola som ska vila på vetenskaplig grund kräver också ett tydligt inflöde från andra vetenskapers forskningsfronter, från fysik, biologi, historia och geografi, och från de discipliner som saknar direkt motsvarighet på skolornas scheman som medicin eller sociologi. Ett bra exempel är Forskningsnätet Skåne, som drivs av fyra gymnasieskolor i Skåne och bland annat ordnar forskarbesök i skolan och studiebesök på forskningsinstitutioner. Detta bidrar dessutom till att öka den vetenskapliga allmänbildningen, en viktig förutsättning för en kunskapsbaserad samhällsutveckling.
2. Kvaliteten på regionens högskoleutbildningar ökar: En ökad arbetslivsanknytning i den högre utbildningen är efterfrågad av såväl studenter som framtida arbetsgivare och är i många fall avgörande för kvaliteten i utbildningen. Ett bra exempel är Samhällskontraktet mellan Eskilstuna och Västerås kommuner och Mälardalens högskola. Målet är bland annat

³ Reviews of higher education in regional and city development 2008–11, OECD.

⁴ Se bland annat "Värmland växer – och känner inga gränser", Regionalt utvecklingsprogram 2009–2013.

att locka nya studenter samt att få företag att etablera sig och expandera. Samarbetet fokuserar på skola, vård och framtidens arbetskraft, vilket tangerar de stora kärnverksamheterna i kommunerna, men också högskolans prioriterade inriktningar inom utbildning och forskning.

3. Generationsväxlingen inom både offentlig och privat sektor stimuleras genom att övergången från studier till arbete underlättas. Dessutom bidrar det till att göra regionen mer attraktiv som studieort och i längden stimulerar det inflyttning. Den kommunala eller regionala förvaltningen är ofta stora arbetsgivare och står inför utmaningen att hantera stora pensionsavgångar framöver med bibehållen kvalitet i verksamheten.

Till skillnad från i en del andra länder bedrivs i Sverige högre utbildning och forskning i huvudsak vid gemensamma institutioner, istället för separat vid rena undervisningshögskolor respektive forskningsinstitut. Denna ordning motiveras med vikten av en stark koppling och ett omfattande utbyte mellan utbildning och forskning. Samma principer bör i betydligt större utsträckning än idag kunna tillämpas även på andra områden; en tydlig anknytning mellan forskning och verksamhet kan ha positiva effekter för båda. De statliga forskningsråden bör få ett tydligare uppdrag, genom regleringsbrev, att lyfta fram den här typen av samverkan i sina stödprogram och i sin uppföljning.

4.2 Metoder för kunskapsbaserad samhällsutveckling

4.2.1 Forskningscirklar

En beprövad metod för att bryta barriärerna mellan forskare och praktiker är forskningscirklar. Forskningscirkeln bygger på principen om ömsesidigt utbyte och lämpar sig särskilt väl för att stimulera en kunskapsbaserad samhällsutveckling. Utgångspunkten är att en levande dialog mellan forskare och yrkesverksamma lägger en grund för utveckling av den egna verksamheten eller praktiken. Ur forskningsprocessens perspektiv är syftet att ett ömsesidigt utbyte mellan forskare och yrkesverksamma ska få båda parter att förändras i sin syn på problemet. Resultatet kan bli att nya och utvidgade kunskaper uppstår hos alla deltagare i cirkeln. Det kan även leda till att man upptäcker att det behövs mer forskning om ett problem och nya forskningsprojekt kan initieras utifrån den verksamhet som bedrivits i cirkeln.

Forskningscirklar kan med fördel användas för att utveckla och forskningsanknyta verksamhet i exempelvis skola, vård, kriminalvård och samhällsbyggnad. I bland annat Malmö stad finns goda erfarenheter av forskningscirklar inom just utbildningssektorn.⁵ Miljöpartiet begär därför att riks-

⁵ Ola Holmström, Forskningscirkeln och utvecklingen av skolan, www.malmo.se.

Fel! Okänt namn på

dagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om forskningscirklar som metod att stimulera det tvärvetenskapliga mötet.

4.2.2 Kommundoktorander

En annan metod för att knyta samman den offentliga verksamheten med forskningen och nå såväl kort- som långsiktiga vinster när det gäller näringslivet är kommunforskning. Lika som industridoktorander är en vanligt förekommande metod för att bedriva näringslivsanknuten forskning och samtidigt stärka näringslivets forskningsanknytning kan kommunforskning göra detsamma inom det offentliga. Fenomenet återfinns idag mestadels inom landstingen, men också i primärkommunerna och då främst i deras sociala arbete. Kommunforskning kan genom sin forskning strategiskt bidra till utvecklingen inom ett samhällsområde och anlägga ett vetenskapligt perspektiv på det, vilket gynnar en kunskapsbaserad samhällsutveckling. Samtidigt skapas en konkret länk mellan kommunen och en eller flera högsolor.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) drog av besparingsskäl in sitt kommunforskningprogram 2009. Då hade drygt 200 ansökningar inkommit. Det är intressant att notera att nästan hälften av kommunansökningarna kom från kommuner med färre än 50 000 invånare och nästan var sjätte ansökan kom från kommuner med färre än 25 000 invånare. Skola, vård och omsorg var de dominerande områdena.

Miljöpartiet vill stimulera att fler av Sveriges kommuner ska kunna erbjuda forskarstudenter att bli kommunforskare eller erbjuda kommunanställda med akademisk examen att forska på deltid. En sådan utveckling pågår inom skolans värld men bör öka samt spridas till andra sektorer såsom kriminalvård, vård och omsorg, fastighets- och avfallshantering. Regeringen borde återkomma till riksdagen med en plan över hur kommunforskningprogrammet kan fortleva och utvecklas.

4.2.3 FoU-miljöer

Att stimulera miljöer för forskning och utveckling handlar i grunden om att skapa ändamålsenliga mötesplatser för aktörer inom forskning, näringsliv, politik och offentlig verksamhet, för att åstadkomma ett ömsesidigt växelspel mellan praktiska erfarenheter och forskningsbaserade kunskaper.

Kommuner, landsting och regioner tar ett stort ansvar för forskning och utveckling inom välfärdsområdet och under de senaste 20 åren har en rad regionala FoU-miljöer växt fram. Inom hälso- och sjukvårdsområdet har ökningen varit särskilt stor.⁶ Kommunernas andel av finansieringen för de lokala och regionala FoU-enheternas egen verksamhet står för 39 procent av finan-

⁶ Thomas Tydén, *Gott & blandat, Om FoU-miljöer i kommuner, landsting och regioner*, Socialstyrelsen och SKL, 2009.

sieringen och är den största finansieringskällan. Myndigheter, direkta statsanslag och landsting är andra större källor.⁷

Utgifterna för den egna FoU-verksamheten inom offentlig sektor var 6,6 miljarder kronor år 2009. Detta var en minskning från år 2007 med cirka 550 miljoner kronor. Det är statliga myndigheter som uteslutande står för minskningen, då de egna FoU-utgifterna minskat från 3,5 miljarder kronor 2007 till 2,8 miljarder kronor 2009. De övriga delarna i offentlig sektor har ökat sina utgifter för egen FoU mellan 2007 och 2009.

Den sammanlagda FoU-verksamheten i Sverige utförs till stor del av näringslivet som står för knappt 70 procent av total FoU. Merparten av den FoU som inte utförs i näringslivet utförs av universitet och högskolor, ca 25 procent. Resterande FoU utförs inom statliga myndigheter, kommuner och landsting, samt privata icke vinstdrivande organisationer.⁸ Den forskning och utveckling som riktas mot välfärdens utveckling är i sammanhanget mycket liten och den del som inbegriper samverkan ännu mindre. För år 2009 redovisas kostnader för kommuners egen FoU-verksamheten till 88 miljoner kronor, till utlagd FoU-verksamhet till 109 miljoner kronor och för de lokala och regionala FoU-enheterna till 139 miljoner kronor.⁹ Siffrorna är något osäkra då de delvis beror på hur uppgiftslämnarna, det vill säga kommunerna själva, har tolkat vilken verksamhet som ska betraktas som FoU-verksamhet. Ser vi till de olika delarna av den kommunala verksamheten är det främsta syftet med den egna FoU-verksamheten att främja undervisning. Även socialvård är ett viktigt område. Det tredje viktigaste området är transport och telekommunikationer. Av delen utlagd FoU-verksamhet är det största området offentlig förvaltning, ekonomisk planering och övrig samhällsservice (24 miljoner kronor). Därefter är det vanligaste området socialvård, social miljö och trygghet (21 miljoner kronor).¹⁰

Det är stor skillnad mellan olika delar av landet hur mycket medel det finns att avsätta till lokal och regional FoU-verksamhet. Statens andel av finansieringen bör därför inte minska. Nätverk och partnerskap mellan forskningen och praktiker i samhällsutvecklingen ska stimuleras. Erfarenheterna från exempelvis den breda samverkan som ligger bakom projektet Vinnvård, om forskning och tillämpning av forskningsresultat inom vård och omsorg, måste tas tillvara och en fortsättning av arbetet säkras. Staten bör i likhet med detta ta större ekonomiskt ansvar för FoU-miljöerna men också i större utsträckning säkerställa att välfärdsfrågorna får plats där. Detta genom att säkerställa att det finns medel att söka genom de statliga forskningsstiftelserna. Det är betydelsefullt, inte minst för mindre kommuner. Behovet av ett statligt forskningsinstitut för offentlig sektor bör utredas. Detta anser vi att riksdagen bör ge regeringen tillkänna.

⁷ SCB 2010.

⁸ Uppgifter från Vinnova, www.vinnova.se.

⁹ SCB 2010.

¹⁰ SCB 2010.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2011

Gustav Fridolin (MP)

Åsa Romson (MP)

Stina Bergström (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Maria Ferm (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Annika Lillemets (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Lise Nordin (MP)

Mats Pertoft (MP)

Jabar Amin (MP)

Per Bolund (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Tina Ehn (MP)

Gunvor G Ericson (MP)

Peter Eriksson (MP)

Ulf Holm (MP)

Helena Leander (MP)

Jan Lindholm (MP)

Valter Mutz (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Peter Rådberg (MP)